
THE SECOND CANONICAL BATTLE IN THE EVOLUȚION OF ROMANIAN POETRY

Ionela Maria Mihale

Assist. PhD. C., "Constantin Brâncuși" University of Târgu Jiu

Abstract: *This paper aims to analyze the essential transformations that have occurred in the evolution of Romanian poetry in the context of the emergence of literary modernity. The study highlights the transition from a traditional conception of poetry, grounded in formal criteria and adherence to fixed genres, to a modern perspective centered on lyricism, subjectivity, and the expression of individual consciousness. It examines the critical contributions of representative authors such as Nicolae Iorga, Eugen Lovinescu, and G. Călinescu in shaping a new aesthetic paradigm. The paper also addresses the impact of Symbolism and modernist movements on redefining the concept of poeticity, as well as the tensions between traditionalism, modernism, and the avant-garde. Within this framework, poetry is reinterpreted as an autonomous form of creation, oriented toward the exploration of interiority and the ineffable. Finally, the analysis emphasizes the process of synchronizing Romanian literature with European models and highlights parallel transformations in prose, particularly the development of the urban and psychological novel.*

Keywords: *Poetry and the Beginnings of Modern Consciousness, The Transformation of the Concept of Poetry, Modern Poetry and the Affirmation of Lyricism, Modernism, Traditionalism, and the Avant-Garde, Transformations of Prose and Literary Synchronization*

**Contact details
of the
author(s):**

Mail: ionela.mihale0800@gmail.com

INTRODUCERE

Evoluția literaturii române, în special a poeziei, a fost marcată de o serie de transformări estetice și conceptuale care au redefinit constant sensul și rolul actului poetic. În acest context, modernitatea literară a reprezentat un moment de ruptură față de tradițiile anterioare, marcând trecerea de la o concepție clasică a poeziei, centrată pe versificație și pe genuri fixe, la o concepție modernă, dominată de lirism, subiectivitate și explorarea interiorității.

Istoria poeziei românești moderne poate fi considerată, în mare măsură, începutul unei noi etape a istoriei literaturii. Apariția simbolismului și a curentelor moderniste a determinat o schimbare radicală în modul în care era înțeleasă creația poetică.

Poezia nu mai era percepută ca o simplă continuare a unui trecut glorios, ci ca o formă de explorare artistică orientată spre descoperirea unor teritorii estetice noi. Astfel, modernismul a adus cu sine o reinterpretare a conceptului de poezie și a locului acesteia în cadrul culturii.

În acest context, critici literari importanți precum Nicolae Iorga, Eugen Lovinescu sau G. Călinescu au contribuit la definirea și interpretarea transformărilor care au marcat evoluția literaturii române. Studiul de față își propune să analizeze aceste transformări, insistând asupra modului în care poezia modernă a redefinit conceptul de poeticitate și asupra tensiunilor existente între tradiționalism, modernism și avangardă.

Poezia și începuturile conștiinței moderne

Istoria poeziei românești este strâns legată de evoluția culturii și a conștiinței artistice. Înainte de secolul al XIX-lea, literatura era adesea privită ca parte integrantă a culturii generale, iar istoria literaturii se confunda frecvent cu istoria culturii. O astfel de perspectivă poate fi observată în lucrările istoricului Nicolae Iorga, care aborda literatura în cadrul unui context cultural mult mai amplu.

În această perioadă, poezia era percepută mai ales prin prisma formelor sale tradiționale. Specii precum epepeea, balada, epistola sau satira erau considerate manifestări ale poeziei, întrucât erau scrise în versuri și respectau anumite convenții formale. Astfel, criteriul fundamental al poeticității era versificația.

Odată cu apariția modernității, această concepție începe să se transforme. Poezia nu mai este definită exclusiv prin forma sa exterioară, ci prin expresia unei conștiințe artistice individuale. Descoperirea conștiinței de sine devine un element esențial al poeziei moderne, diferențiind-o de formele poetice anterioare, precum barocul sau manierismul.

Această transformare este influențată și de literatura europeană. Poeți precum Edgar Allan Poe sau Charles Baudelaire au exercitat o influență majoră asupra dezvoltării lirismului modern. Poezia nu mai este văzută ca o continuare a tradiției, ci ca o formă de creație autonomă, capabilă să inaugureze noi direcții estetice.

Transformarea conceptului de poezie

O contribuție importantă la redefinirea conceptului de poezie a avut-o gânditorul italian Benedetto Croce. Acesta considera poezia drept o formă de manifestare a fanteziei și a imaginației, subliniind caracterul ei profund intuitiv. În concepția sa, poezia aparține domeniului lirismului, iar alte forme literare care pun accent pe rațional sau pe moralism nu pot fi considerate în mod propriu poezie.

În epocile anterioare, termenul de poezie avea o semnificație mult mai largă. Erau incluse aici numeroase genuri literare: epepeea, fabula, epistola, balada, elegia, meditația, legenda, epigrama sau satira. De asemenea, existau și forme precum romanul sau drama în versuri, care erau considerate poezie datorită formei lor metrice.

Romanticii au accentuat dimensiunea lirică a poeziei, însă nu au abandonat complet speciile epice sau didactice. În literatura română, acest lucru poate fi observat în opera lui Grigore Alexandrescu, care a scris fabule remarcabile, dar și epistole și poeme istorice care i-au adus o notorietate considerabilă.

Un exemplu relevant îl reprezintă și opera lui Mihai Eminescu. Deși este considerat unul dintre cei mai mari poeți lirici ai literaturii române, Eminescu a creat și opere de mari dimensiuni epice sau alegorice, precum poemul „Luceafărul”, care include personaje și o acțiune complexă.

Prin urmare, evoluția poeziei nu presupune dispariția completă a formelor narrative, ci mai degrabă transformarea modului în care acestea sunt integrate în discursul poetic.

Poezia modernă și afirmarea lirismului

În literatura modernă, apariția lirismului a schimbat radical percepția asupra poeziei. Elemente precum epicul, didacticul sau moralismul au fost treptat excluse din sfera poetică, fiind considerate incompatibile cu natura intuitivă și subiectivă a poeziei.

Criticul Eugen Lovinescu a susținut ideea că poezia modernă devine tot mai mult o expresie a subiectivității. În concepția sa, poezia tradițională era caracterizată prin claritate și raționalitate, în timp ce poezia modernă se îndreaptă către exprimarea sensibilității individuale.

Această schimbare a determinat și modificarea relației dintre poezie și public. Dacă poezia tradițională era destinată unui public larg și avea un caracter popular, poezia modernă devine tot mai elitistă. Ea se îndepărtează de contextul festiv sau patriotic, în care poezia clasică își găsea adesea locul, și se adresează unui public restrâns, capabil să înțeleagă subtilitățile expresiei lirice.

Lovinescu a identificat în simbolism punctul de plecare al acestei transformări. Simbolismul a introdus un limbaj poetic nou, bazat pe sugestie, ambiguitate și muzicalitate. Criticul a contribuit semnificativ la elaborarea unui limbaj critic adecvat pentru analiza acestei poezii moderne.

Un exemplu celebru îl constituie interpretarea poeziei lui George Bacovia, pe care Lovinescu o descria prin analogii sugestive, comparând atmosfera acesteia cu „lacrima zidurilor igrasioase”. Astfel de metafore critice încercau să surprindă inefabilul poeziei simboliste.

Modernism, tradiționalism și avangardă

Analiza poeziei române moderne relevă existența mai multor direcții estetice, care coexistă și se influențează reciproc. Criticul G. Călinescu observa că poezia modernă nu poate fi încadrată într-o singură categorie sau etichetă estetică.

Deși modernismul este adesea asociat cu ruptura față de tradiție, Călinescu considera că tradiționaliștii pot fi, în anumite privințe, la fel de moderni ca moderniștii. Această observație evidențiază complexitatea fenomenului literar și dificultatea clasificării sale.

Un alt aspect important îl reprezintă apariția avangardei. Poezia avangardistă a fost percepută de contemporani drept o formă radicală de inovație artistică. Ea se îndepărta atât de poezia tradițională, cât și de concepția despre „poezia pură” promovată de anumite direcții moderniste.

Avangarda a adus în prim-plan experimentul, ruptura de convenții și explorarea unor forme noi de expresie. Din această perspectivă, ea a contribuit la diversificarea peisajului poetic și la extinderea limitelor artei literare.

Transformările prozei și sincronizarea literară

În paralel cu evoluția poeziei, literatura română a cunoscut transformări importante și în domeniul prozei. Eugen Lovinescu a observat că romanul românesc a evoluat de la formele tradiționale către o structură modernă, caracterizată prin urbanitate și analiză psihologică.

În concepția sa, sincronizarea literaturii române cu literatura europeană presupunea dezvoltarea romanului citadin. Această evoluție poate fi observată în trecerea de la generația lui Ioan Slavici la cea a lui Liviu Rebreanu.

Romanul modern devine nu doar citadin, ci și psihologic. Accentul se mută de la acțiunea exterioară către analiza vieții interioare a personajelor. Ulterior, romanul va integra elemente din diverse direcții literare, ajungând la o formulă complexă și eterogenă.

În această formulă coexistă realismul social, realismul psihologic și alte modalități de reprezentare a realității, ceea ce demonstrează capacitatea literaturii de a integra multiple perspective estetice.

Evoluția din poezie e comparabilă cu aceea din pictură. Croce a explicat cel mai bine ce s-a petrecut de fapt cu poezia. El fiind primul care a văzut în ea o formă de fantezie. Acesta afirmase că,

din toate „domeeniile literaturii”, poezia îl ia în stăpânire pe acela al lirismului, considerând tot restul non- poezie.

În epocile trecute, prin poezie s-a înțeles, în același timp, epeee, fabulă, epistolă, baladă, elegie, meditație, legenda, epigramă, satiră, chiar și roman sau drama în versuri. Romanticii erau mai înclinați spre lirism decât clasicii, dar n-au ocolit speciile epice ori didactice. Grigore Alexandrescu a scris fabule mai reușite decât elegiile, însă epistolele clasice sau poemele istorice l-au făcut mult mai celebru decât lirica, în schimb Eminescu, care este unul din marii lirici, a scris *Lucefărul*, un poem alegoric ,cu acțiune și personaje. Tânărul Macedonski din *Nopti* era tributar *Scrisorilor eminesciene*. În poezia tradițională, poeticul înseamnă versificație. Dacă erau în versuri, drama ori romanul erau socotite poezie, ca și balada , ori mai înainte epeea ,care înscenau sau povesteau acțiuni ale unor personaje. Poemul în proză a fost legitimat ca specie poetică, în măsura în care era liric. Apariția lirismului a aruncat în afara poeziei nu doar proză cât și epicul, didacticul, moralismul, raționalul, considerate nonpoetice, pentru ca erau opuse intuitivului, fanteziei, adică cele mai depline subiectivități.

După părerea lui E. Lovinescu poezia va însemna tot mai mult subiectivitate și lirism. Poezia tradițională era clară și rațională, în schimb poezia modernă a schimbat, odată cu sensibilitatea dominantă, teritoriul poeticului. În locul aceluia obștesc, comun al clasicilor, romanticilor, a început să cultive unul individual, particular și uneori singular. Sentimentul poetic a încetat să fie colectiv valabil, devenind tot mai personal nerepetabil. Poezia tradițională era una populară în schimb poezia modernă devine una elitista. Acesta dispăre de pe scena serbărilor școlare ori de pe aceea a sărbătorilor naționale, pe care își va continua glorioasa carieră poezia tradițională, care se retrage doar din simțirea critică, nu și din aceea publică. Lovinescu așeza poezia nouă în descendența simbolismului. De altfel, Lovinescu a creat la noi limbajul critic adecvat acestui fel de poezie care nu putea fi descrisă în cuvintele criticii vechi. El a fost cel dintâi care a prins inefabilul prin analogii subtile ,comparând, poezia bacoviană cu lacrima zidurilor igrasioase. Călinescu nutriend din convingerea că adevărata poezie este aceea pură, exista citindu-l pe Goga din acest unghi. Poezia pură a fost obsesia întregii critici, de la E. Lovinescu la I. Negoțescu.

Dacă recitim poezia noastră modernă fără prejudecăți observăm trei lucruri. Întâi, că noțiunea de poezie pură are nevoie sa fie reconsiderată. Al doilea lucru, este dificultatea în care s-au găsit criticii vremii, când au încercat s-o clasifice. G. Călinescu nu avea ,impresia că poezia modernă ar putea purta o singură etichetă. El simțise că tradiționaliștii sunt în fond tot atât de moderni că și moderniștii însși. Al treilea lucru pe care se cuvine să-l luăm în considerare este situația poeziei avangardiste în sânul modernismului. Poezia de avangardă, a părut contemporanilor mai radicală decât oricare altă formă nouă de lirism și atât de deosebită de aceea pură, așa cum o va fi definit Friedrich, încât n-avea ce căuta în curentul principal al modernității. Cel care a observat ca romanul a început prin a fi citadin este E. Lovinescu. Sincronizarea însemna pentru Lovinescu roman citadin, proză românească se aliniaza tendinței spre roman care există în alte literaturi de un secol. Este distanța de la generația lui Slavici la aceea a lui Rebreanu. Lovinescu spunea că romanul devine citadin și totodată psihologic.

CONCLUZII

Analiza evoluției poeziei românești moderne relevă o transformare profundă a conceptului de poeticitate, determinată de trecerea de la formele tradiționale, centrate pe versificație și genuri fixe, la o expresie artistică dominant lirică și subiectivă. Modernismul, simbolismul și avangarda au contribuit la redefinirea spațiului poetic, prin accentul pus pe introspecție, inovație formală și autonomie creativă. Concomitent, critica literară, prin contribuțiile lui Nicolae Iorga, Eugen Lovinescu și G. Călinescu, a furnizat instrumentele conceptuale necesare înțelegerii și evaluării acestor schimbări. Transformările din poezie reflectă, de asemenea, un proces de sincronizare a literaturii române cu tendințele europene,

1/2026

paralele cu evoluția prozei, în special a romanului citadin și psihologic. În final, poezia modernă se conturează ca o formă de expresie estetică individualizată, care, prin complexitatea și diversitatea sa, continuă să redefinească granițele artei literare.

BIBLIOGRAFIE

- Manolescu, Nicolae. *Istoria critică a literaturii române*. București: Editura Cartea Românească, 2020.
- Iorga, Nicolae. *Istoria literaturii românești*. București: Editura Semne, 2011
- Lovinescu, Eugen. *Istoria literaturii române contemporane*. București: Editura Minerva, 1984.
- Călinescu, George. *Istoria literaturii române de la origini până azi*. București: Editura Minerva, 1986.
- Croce, Benedetto. *Estetica ca știință a expresiei și general a limbajului* (trad. Română). București: Editura Univers, 1996.
- Angheliescu, Mircea. *Introducere în modernismul românesc*. București: Editura Litera, 2010.
- Vianu, Tudor. *Curs de literatură română modernă*. București: Editura Minerva, 1970.